

ДА ЯНЫР КҮЖҮВҮС

Бодуну амырал-чуртап келген уезинде проф-звилдеринин чаагай дуа-зын амылаван кижилер ховар-ла боор. Профвизил комитетини ажилынын кол эвез, даяныр күжү — кол-лективтиг керээ болгаш чазанткы куш-ажыл, кижилерин эргелерин дугайнда документтери болур. Коллективтиг керээде көрүс каан чингелдерин инвал-дидерге, пенсионерлерге, ажы-төлдү чок кырганарга, хөй урууларды өг-бүлелерге, өкүс урууларга берип турар бис. Далган, тараа, айт, сүт, хөмүр-дашты совхозтун директорлары чет-чир шаа-биле берип турары өөрүнчүг. Оң иштинде 1993 чылда 180 өг-бүлөгө 243, центнер, 25 комбайнларга 290, 87 пенсионерге 300 центнер албайны, 680 центнер тараа карнажин чик эртекке саткан, 12 малчын өг-бүлөгө 3 тонна чиге-тараа, 2 тонна арбай, 2925 кг крупа, 87 кг үс, 1300 кг далган болгаш эр-ти х-ласка берген. 30 сан-чылдар 600 кг далган, 165 кг эстү, 1738 кг крупа, 79 кг азы алган. Кыргызнага совхозтан кызын олар чул-ду машина хөлөзия албайн, дугуржур берип турар.

А 1993 чылдыг кызын чыда саачыларын ишче-лем-биле мөкмөтүн эрте-рүткөн 50 хуузун сов-хоз, 35 хуузу профком, а арканын саяатчылар эр-теп бээр турду. Сүзүк ажил-чынарын шылы айкалыш аян-бай-биле албайн бар-лар. Бүгү аш-кемпин, инди-кемпин, чиг эртки кол бугуруучулукчулар — мө-лөү ишчилер. Оларын бугу-ренин продукциянын эвезин көрөткө сүг заводу, сүт комбинаты, сайганылга баазы хуузул ап туралар. Оон калдына дуужанан про-дукциянын өрткө-үсөин негеп чеде бээр, «агар сайда акшыс чок» деп зармылап каар. Устунде мей-жи жээмин продукцияны сатып ап турар монополист буду-рүдгелерин совхозтар, та-раачын, араг акыл-агылдар-биле кадып тургаш, акцио-нер нитилелдерин тургузуу-ол будурулгелерин сатып-саарганы продукциялардан алган орулганын 60 хуузун боттарында, а 40 хуузун акция суугар нитилелде бактап турар көзөлдө ажил-агылдарга үлөй бээр чулду аларган.

Өрткөн чылын совхозтун профкому ажилчынарадан кирген амыралдык язы-буру айтыры, негелдерин илереткен 143 тагаа-бажы-терип сайгаргаш, чогуур харылыларын берген. Оң иштинде будурулгеге чик бертинген 6 кижини акша-зын төлөп бээр, штат кызырталаны-биле хостат-кан 8 кижини акылганга качап тургузарын шитир-леп берген. Оң-биле бер-гелештир байын-багат ал-зынын хоойлууну үрөн 3 таварылганы, бир кижини ажилындан чөптү эвес хостан айтырыларын ко-жуну шүүгүзүн шитир-ри-биле тодарай кылдыр документтерин кирген. Ажилчынарын социал камгалаанын магадыла-

лыг тургузар дээш проф-звил комитети бүтү-ле хөмөлөрүн ап турар. Бисти кончук дүвүрелип турар айтырыларын бирэ-зи — нитини корум-чурум камгалала. Корум-чурум камгалалыга кир-жери хамааты кичи бур-зуну арын-нурунуну ху-дзэлгезиле болгай, ол шык. Ынчалза-даа айыдыш-кын-биле улусчу дружина-ны акылганга кийрши-рери хоойлу-дурмге дүш-үс. Бо талазы-биле сов-хозтун профкому бодуну тургужун илереткен. Консти-туция суугар будурулге чегинге керээ суугар хун-де 8 шақты ажалда эр-тиргенини союда, хостуг шаын ажилчын кичи бодуну тургазы-биле ажиллар.

Хоойлу-дурум хажыдып турар кичи бурзунуң ба-жынынга барып чедип, ол улустар-биле язы-буру углаанышкыныг (педаго-гика, психология, эрге-хоойлу, чагырга) ажилды чорудуп, эрге-хоойлу-дурмун, сагырын, күү-селирин чедип алары чулуга деп бодалдыг мен.

Тус черин бот-башка-рылгазын дугайында ТР-нин хоойлук үнгенден бээр элээ эр эртен. Ук Хоой-луда тус чер чагыраларын-га улус эргелерин берип турар. Чаа үениң эрге-ча-гырга депшигелер ба-зын дээр билдинер. Ын-чалза-даа эрге-чагырганы соора ажилтап база бол-сала болгай. Эрге-хоойлу ха-жыдышыны барын бистиң суурнуч ча-гырганын тала-зында чиккетерин бижи-көрийн. Рынок уезинде өр-төхөнчү эр деп чүве бугу-дуге билдинер. Ындыг турбожге, суур чагырга-зы совхозтун өчүзү болур ба-жыны ажилдар чери кыдыр шитирлеп турар. Ванчынын өрткө-үсө-биле санашпаан-даа хирезинде. Ол дугайында чыш үезинде айтырарга, чагырга да-ргазы «мэц эргем билдир» дээрге өпчөк-ла чорду.

Профвизилдер дугайында хоойлуң (1990 ч.) 3-кү чүдүлдө профвизилдер күрүне эрге-чагырга, акыл-агы органнарындан, поли-тикти болгаш өскө-даа хөй-ниги организациялардан хамаарышпа, профвизил-дерин контролдап, хынар эрге чок, профвизил оларга өчөт бер деп бижи-п турар. Ындыг турбожге, суур чагырганың профком дар-газынын өчтүдүн аларын албадап турду. Демокра-тиянын кичи түлүк ботта-нып эгелеп турар үезинде кижинин хостуг саналын, үнүн кызгадарынче угла-нын хөй деп билдип турар мен.

Чаа сонгуткан тус чер чагырганың анык удур-тукчулары частыгыларга өөренип, чоунуң үнүн дынап, оңу шын би-лип ап, суурнун өзүдү чар-тылганын чедип аларын күзээр-дир мен.

**Анаголий ТОРЛУК,
Таңды кожуу.
С. К. Тока аттыг сов-хозта профком даргазы.**

«БАЙДАЛЫВЫС БЕРГЕ-ЛЕ»

Бай-Тайга кожуунуң «Кара-Хөл» коллективтиг будурулге каттыжышкынын кол зоотехник Да-йныч Чаш-оолович Хертеке ужурашкаш, яргайы Кара-Хөлде мал кыштаглашкынын канчаар эр-тин база амгы бо чакы үеде мал-маганын нити байдалы кандыг болуп турарын сонурган мен.

— Бистин КБК-ның де-вискэринде бо кызын хар улуг чагган. Улуг хат база хадаан, Туралык, Сукпак ол ыңчаар турар коданнар-же машиналыг чедип, аргы-жары дыка берге турду. Деле-Хөндүң өшкү кадар-чыларына байдал база кылдыг турган. Кышкы үеде кызын хар алаандан олт тып чыри кандыг-даа мал-га берге.

«Кара-Хөл» КБК-ла бугу мал 53 коданга кыштап тур-ган. Бо чыл эгезинде «Кара-Хөл» КБК-ла 470 чыгы, 2975 бода мал болгаш 9440 хөй, өшкү бар турган. Кан-дыр-даа мал хун келген ту-дум-на баксырап, күш-дегидизе суларап кел чыдар-

тур-мени амырал-чуртап келген уезинде проф-звил комитети бүтү-ле хөмөлөрүн ап турар. Бисти кончук дүвүрелип турар айтырыларын бирэ-зи — нитини корум-чурум камгалала. Корум-чурум камгалалыга кир-жери хамааты кичи бур-зуну арын-нурунуну ху-дзэлгезиле болгай, ол шык. Ынчалза-даа айыдыш-кын-биле улусчу дружина-ны акылганга кийрши-рери хоойлу-дурмге дүш-үс. Бо талазы-биле сов-хозтун профкому бодуну тургужун илереткен. Консти-туция суугар будурулге чегинге керээ суугар хун-де 8 шақты ажалда эр-тиргенини союда, хостуг шаын ажилчын кичи бодуну тургазы-биле ажиллар.

Хоойлу-дурум хажыдып турар кичи бурзунуң ба-жынынга барып чедип, ол улустар-биле язы-буру углаанышкыныг (педаго-гика, психология, эрге-хоойлу, чагырга) ажилды чорудуп, эрге-хоойлу-дурмун, сагырын, күү-селирин чедип алары чулуга деп бодалдыг мен.

Тус черин бот-башка-рылгазын дугайында ТР-нин хоойлук үнгенден бээр элээ эр эртен. Ук Хоой-луда тус чер чагыраларын-га улус эргелерин берип турар. Чаа үениң эрге-ча-гырга депшигелер ба-зын дээр билдинер. Ын-чалза-даа эрге-чагырганы соора ажилтап база бол-сала болгай. Эрге-хоойлу ха-жыдышыны барын бистиң суурнуч ча-гырганын тала-зында чиккетерин бижи-көрийн. Рынок уезинде өр-төхөнчү эр деп чүве бугу-дуге билдинер. Ындыг турбожге, суур чагырга-зы совхозтун өчүзү болур ба-жыны ажилдар чери кыдыр шитирлеп турар. Ванчынын өрткө-үсө-биле санашпаан-даа хирезинде. Ол дугайында чыш үезинде айтырарга, чагырга да-ргазы «мэц эргем билдир» дээрге өпчөк-ла чорду.

Профвизилдер дугайында хоойлуң (1990 ч.) 3-кү чүдүлдө профвизилдер күрүне эрге-чагырга, акыл-агы органнарындан, поли-тикти болгаш өскө-даа хөй-ниги организациялардан хамаарышпа, профвизил-дерин контролдап, хынар эрге чок, профвизил оларга өчөт бер деп бижи-п турар. Ындыг турбожге, суур чагырганың профком дар-газынын өчтүдүн аларын албадап турду. Демокра-тиянын кичи түлүк ботта-нып эгелеп турар үезинде кижинин хостуг саналын, үнүн кызгадарынче угла-нын хөй деп билдип турар мен.

Чаа сонгуткан тус чер чагырганың анык удур-тукчулары частыгыларга өөренип, чоунуң үнүн дынап, оңу шын би-лип ап, суурнун өзүдү чар-тылганын чедип аларын күзээр-дир мен.

**Анаголий ТОРЛУК,
Таңды кожуу.
С. К. Тока аттыг сов-хозта профком даргазы.**

тур-мени амырал-чуртап келген уезинде проф-звил комитети бүтү-ле хөмөлөрүн ап турар. Бисти кончук дүвүрелип турар айтырыларын бирэ-зи — нитини корум-чурум камгалала. Корум-чурум камгалалыга кир-жери хамааты кичи бур-зуну арын-нурунуну ху-дзэлгезиле болгай, ол шык. Ынчалза-даа айыдыш-кын-биле улусчу дружина-ны акылганга кийрши-рери хоойлу-дурмге дүш-үс. Бо талазы-биле сов-хозтун профкому бодуну тургужун илереткен. Консти-туция суугар будурулге чегинге керээ суугар хун-де 8 шақты ажалда эр-тиргенини союда, хостуг шаын ажилчын кичи бодуну тургазы-биле ажиллар.

Хоойлу-дурум хажыдып турар кичи бурзунуң ба-жынынга барып чедип, ол улустар-биле язы-буру углаанышкыныг (педаго-гика, психология, эрге-хоойлу, чагырга) ажилды чорудуп, эрге-хоойлу-дурмун, сагырын, күү-селирин чедип алары чулуга деп бодалдыг мен.

Тус черин бот-башка-рылгазын дугайында ТР-нин хоойлук үнгенден бээр элээ эр эртен. Ук Хоой-луда тус чер чагыраларын-га улус эргелерин берип турар. Чаа үениң эрге-ча-гырга депшигелер ба-зын дээр билдинер. Ын-чалза-даа эрге-чагырганы соора ажилтап база бол-сала болгай. Эрге-хоойлу ха-жыдышыны барын бистиң суурнуч ча-гырганын тала-зында чиккетерин бижи-көрийн. Рынок уезинде өр-төхөнчү эр деп чүве бугу-дуге билдинер. Ындыг турбожге, суур чагырга-зы совхозтун өчүзү болур ба-жыны ажилдар чери кыдыр шитирлеп турар. Ванчынын өрткө-үсө-биле санашпаан-даа хирезинде. Ол дугайында чыш үезинде айтырарга, чагырга да-ргазы «мэц эргем билдир» дээрге өпчөк-ла чорду.

Профвизилдер дугайында хоойлуң (1990 ч.) 3-кү чүдүлдө профвизилдер күрүне эрге-чагырга, акыл-агы органнарындан, поли-тикти болгаш өскө-даа хөй-ниги организациялардан хамаарышпа, профвизил-дерин контролдап, хынар эрге чок, профвизил оларга өчөт бер деп бижи-п турар. Ындыг турбожге, суур чагырганың профком дар-газынын өчтүдүн аларын албадап турду. Демокра-тиянын кичи түлүк ботта-нып эгелеп турар үезинде кижинин хостуг саналын, үнүн кызгадарынче угла-нын хөй деп билдип турар мен.

Чаа сонгуткан тус чер чагырганың анык удур-тукчулары частыгыларга өөренип, чоунуң үнүн дынап, оңу шын би-лип ап, суурнун өзүдү чар-тылганын чедип аларын күзээр-дир мен.

**Анаголий ТОРЛУК,
Таңды кожуу.
С. К. Тока аттыг сов-хозта профком даргазы.**

И Ж И К Т И Р Е Р КҮЗЕЛДИГ МЕН

30 ажыг чыл иштинде та-раа тарып келдим. Бо чылын тараа, картошка тарып чегин «Хайыракан» коллек-тивтиг кооперативтиг дик-реторундан чөпшээрди алдым.

Өөрүшкү-майналыг кожуун чагырганың чер комитетиниң даргазына че-де бээримге, эрат ажил-чыныг тудар кичи кегижиг-нерлиг болур чүве, төрөлдө-риг, уруг-дарыч экел деп херектенди. Мэц дөгүлү-төрелин аныг ажил-агылгыг болгай, оларга доран-на кылып эгелээр акылды мен хөкүк кайыын тыяр мен?

Шыны керек, мынча чыл-дарда ажалдап келгеш, та-птыг оран-сава-лаа чок, барак-тар кезин, чурттап келген мен. Ындыг болгаш картош-ка тарыры беин шөлүм чок. Чурттан олурар барагывыс кызын соок боорга, бис-тинде турган урулгарывыс «Тыва» совхозта угбазы суг-биле кады олуралар.

Мэц бодан турарым-биле алдыр болза, баштагы чыл-да техника ал ашта оода тарадан тарып деп план бар. Ам та канчаар? Мөңө

МТЗ-80 маркалыг трактор, андазын, сизген кезер маши-на боорга-ла колдуу ажырбас деп бодалдыг мен. Баштай-гы чылда тараа тарыыр дээң күзелмиңи даргаларым доо-ралап каатпы.

Уэ эртин-ле тур. Бедик дүктү алыр дээр-ле болза, эртен чылын-на чери бе-леткеп, андаар ужуруг турган. Бодум кемдөшкө-ниг таварышкаш, үшкү бөлүктүң инвалдиз апарган мен. Ын-чалза-даа трактордан хал-бактыын, тараа тарып, ону ажаап чоран кичи мен.

Ынчангаш кадык чүгээр чораш, не черимге ажалдап, чоунуңа бичи-даа бол үлүүм кадып, алышы барып ажы-төлдүмү ажил-ишке ижикти-рер деп изге күзелдиг мен.

Чогуур черлер мэц бо байдалымны өөренип көрүп, мөңө дуздан көргүзгенин билдим. Бир чыл иштинде ажалдапкан союда ажырбас, ажил-агыг шүүдэй бээр, тө-рөлдөрин, улусум чыгылып кээр. Бүзүрээр мен.

**Элер-оол МОНГУШ,
Чөөн-Хемчик кожуу,
Чадаана хоорай.**

АРБАЙ БИЛЕ АРАГА

Төзиле араг ажил-агылгыг бир анык эр ма-шинаныңа араг тараа чу-мун алгаш, чагыс чери дуртуртулгары, тараа-былда-дарырас, тайга черде, улус боорга, Дарыс-Аксынга са-нылып-сайгарары-биле чеде берген. Баргаш, бир шоо-

Арбай арагын он муң рубль-ге саларга, өртөз ар дээш улус албас, ол киреле ол муң акша-биле ийн шил во-дканы сатып кичи турар бол-ган сажыкылыг деп билдир-ди.

**Седип-оол ИРГИТ,
Бай-Тайга кожуу.**

СУУРУВУС 2 АВТОБУСТУГ

Бистиг Теве-Хал суурувуса ийн автобус садып экигелген. Бирээзин тус чер чагырганыңа, эскезин школга бижыткан. Анда кый өөрүсө боор.

Ынчалза-даа ийн-чагыс ишти иргаш, адаарган кижилер тус чер автобусуң кан-дай сатып алганына чы-зынып турар. Ынчангаш биндыгларга солун дамчыш-тыр хары берикседим.

Чонунуң район теве-биле аржыгарына болгаш оон-га өскө орук-чорук кылы-рына кыштың союгуна, чынын эвезинде кандыг

Суд күжү-биле ол көшө-нөргө үндүрүп эгелээр, бай-дал нарындай берсе бе?

Ук байдалды судка чедир-ге бербейн, оң бегинде тайбың өзү-биле чугаала-жып, дугуржур аларының аргалары кандыгы?

Демги 70 квартираны ап-кан улустуң аразында ба-далы турар комбинатта чаа-ла 1-2 чыл ажалдап кичи-лер база бар. Ол чорукна таарышпаан сеткилин ту-дугчуларын боттарының аразында беин илередип турар. Ынчанмай аан, хоорайга келдим бе, келдим бе дээш-ле доран квартира ап алары чөптү эвес. Чам-дык хоорайларын боттары оочурунда 20 чыл ажып турар, оон ангыда, оочурда эгизип алыр ужурул. Ту-дугчулар ол чаа бажынар-дан чүгле 10 хуузуң алар турганар. Хоорай чагырга-зы 70 квартираны эгизип аларынын талазы-биле ийн-чал кочуп киреп тудугчуларын үндүрүгени проку-рорун чөпшээрлин биле каан.

Тудуг сайыдынын до-гуу-газындан алгаш көөрө, эрги обшкелитерини 44 млн. рубль үндүрүп тургаш септен каан болганда, тудуг-журлар ынар деп кечип чорору. А чаа бажындан оларын алыр үлүүн өзү-гаар (10 хуу) квартиралар бээр.

Езулуг-ла муңгаш дээр-бек иштинде дег байдал тургустунга: тудугчулар боттарының дээш чылы-пкан, а хоорай чагыргазы ту-дугчуларын хөдөлгөшкү-ненин хоойлу өзү-гаар эвес дээш суд таварышты ол 70 квартираны эгизип алыр сорулгагы. Канчаарыл ам?

АГИТПОХОДКА КИРИШКЕНИМ

Оон бээр ам тапты-ла 49 чылдарын эрткин бо-дур. ССР-ин Дээңи Советин Президентиниң чарлыгы-биле Тыва автономунуң обл-ластан ССР-иниң Дээңи Советинге болгаш РСФСР-иниң Дээңи Советине 1945 чылдын апрель 29-та со-гудулар чорудар дугайын-да ССР-иниң Дээңи Советин Президентиниң Дарга-зы Михаил Иванович Ка-лийниниң ал салган чарлыг парлагалга үнүп келген.

А ыңчан ССР-иниң бол-гаш РСФСР-иниң Дээңи Со-ветиниң депутаттарының кан-дидаттарына дараазында эштер депшиттирген тур-ганар. СЭПК Тыва обкомунун бири секретары С. К. Тока, областтың ажилчы чоунар депутаттарының Советиниң күүсөккө ко-митетиниң даргазы А. М. Чыбыа, СЭПК Тыва обкомунун ийги секретары И. Я. Куварин, Тываның дыл, ли-тература болгаш төгүдүнү эртем-ширчилик институтунун директору Л. В. Чадам-ба, Улуг-Хем районуң Ийн-Тал сумузуңуң муңраакчы малчын К. С. Кудажы кызыл партизаннар коман-дири чоран С. К. Кочетов.

Тыва Арат Республиканың Совет Эвилелинин састыгына эки тура-биле кат-тыкшаныдан бээр чаа-ла чедип айы чоруп турган. Ынчан бистиг Бай-Хаак чедип чыл школазынын усту-к класстерына өөренип турду. Орус, тыва шко-лалар кожа турган. Ийн школаның директорлары, ында партия, комсомол организациялары удаас бо-

дур деп турган сонгудулар-биле холбаштыр сонгукчу-лар ортузуна агитмассалыг ажилдарны калбартыр дугайында ук школарын үстүк класстерында өн-не идепкейлиг комсомолчу өөреникчилерни шилээш, агитпоходту организация-стур дугайында ВЛКСМ Таңды райкомун саналдаан турган.

Агитпоходтун составына Шыянаан Оюн, Леонид Селиванов, Кунажап Оюн, Сергей Сергеевич, Кодал-оол Куулар, Багай-оол Оюн, Борбак-Нок Оюн, Алек-сандр Мелведев, Анатолий Абрамов, Михаил Алексеев, Воробуй-оол Оюн, Мон-гуч Данзы-Белек болгаш өске-даа активчилер кирип турган. ВЛКСМ райкомун ийги секретары Иван Таскаранов походтун удур-тукчу турган. Болу хакас националдыг орус, тыва дылдарга хостуг чугаала-жып кичи. Агитпоходтун киржикчилер солун про-граммалыг концертти беле-ткөш, хаактарлыг үнүпкен бис.

Таңды-Уулаңың ээздө чурттагычыг суурлар Уур-гайлыг, Доора-Халыцааш, Кара-Булунга келдибис. Агитпоходтун киржикчи-лериниң чон-биле ужура-жылга кезээзин ыңчаар ача партия эге организа-циянын секретары тур-ган Андрей Кемпенович Сан-тай эки организациястаан. Ол ам Кызыл хоорайда чурт-тап олтур. Чоокта чаа 85

Чал-Кежиг, Эл-Арыг, Дөң Терезиниң аалдарын база кездизик. Көк-Булун сум музуңуч сурталыг малчы-лыг музуңуч сурталыг алы-таншыкан.

Бистин-биле кады Теве-Хал ортумак школазынын анык директору Р. Т. Оор-жак, чолаачы Ховалыг, кү-дө дээш С. С. Монгуш чоруп-кан. Суурувустун ортумак школазынын өөреникчилерин хөй ногааны тарып эстүргеш, автобус өртөн акылдап алганнар. Езулуг-ла эр-хөйлер!

Орук-суур туреп-хилин-чектешип чораш, 11 млн. рубль өртөкчү автобусу сурга экигелдик, аам-там-чыг кижилер оң өртөз ол хире четпес, 4,5 млн. рубль-биле садып алган джип, хоп-меге тарадып турар таварыглар бар. Бо авто-бусу садып аларынын үндө-зиниң үер акаашы турсу-канын суурнун чоңу шүптү билдир. Аржыгарына ажык-

Чал-Кежиг, Эл-Арыг, Дөң Терезиниң аалдарын база кездизик. Көк-Булун сум музуңуч сурталыг малчы-тыг музуңуч сурталыг алы-таншыкан.

Бистин-биле кады Теве-Хал ортумак школазынын анык директору Р. Т. Оор-жак, чолаачы Ховалыг, кү-дө дээш С. С. Монгуш чоруп-кан. Суурувустун ортумак школазынын өөреникчилерин хөй ногааны тарып эстүргеш, автобус өртөн акылдап алганнар. Езулуг-ла эр-хөйлер!

Орук-суур туреп-хилин-чектешип чораш, 11 млн. рубль өртөкчү автобусу сурга экигелдик, аам-там-чыг кижилер оң өртөз ол хире четпес, 4,5 млн. рубль-биле садып алган джип, хоп-меге тарадып турар таварыглар бар. Бо авто-бусу садып аларынын үндө-зиниң үер акаашы турсу-канын суурнун чоңу шүптү билдир. Аржыгарына ажык-

**Иван КЕЛИК-СЕНТИ,
агитпоход киржикчизи.**

МУҢГАШ ДЭЭРБЕКТЕ ДЕГ

Кызылдын муруну тала-зында Эрэн баар орук кыйында чаа бажынарны хана-лар тургулапканын, олар-нын иштиги ажилдарын кы-лыпса, белен болу бээрим мында алпарганын хоорай-жилылар-даа, хоорайны аалчылары-даа эскерип көргөн боор. Оочурда 20 чыл чедип турар кижилер ол бажынарны бүдү иштинде улуг иделген-биле кө-рүп каап турары магачок.

Ында Бай-Хаак кудумчу-зунда 6/18 дугаар бажы-нын ийн поделезиниң ту-дуу төмөзүнө-ле, Кызылдын бажын тудар комбинатынын 70 ажилчыны боттарының тургазы-биле ынар көжүп кире бергенер. Бо чылын февраль 21-де хундуску э-де ол ажилчынарын эгел-дик болуу тудуг, архи-тектуралык, коммунал-ажыл-агы сайыды В. А. Монгуш-биле ужуражып келгеш, ту-дугчулар суурунда ботта-рынын чурттап олурары обшкелителериниң шүт-лак сандаггай байдалга келге-нин хомудал чораннар. Ын-чан тудуг сайыды хоорай чагырыгынын оралакчы В. П. Урааневти бо-лаш өскө-даа харысала-гыг ажалдакчылары кый-гырткаш, тудугчулар об-шкелитезин дарый септээ-риг дугуржукан. Ол сорул-гага хоорай чагыргазы 10 миллион рубльди үндүрүп берген.

Ук ужуражылгага чаа бажынын 70 квартираны эжеп кирер дугайында кызын-даа чагыс-даа эс өт-көзүн, чугаа көнүс тайбын байдалга болуп турган. А оон эртинде-ле сайыттын дыянааны — тудугчулар

вар-чаар материалдар чо-гундан сүг сөөртүр маши-налар чамдык малчын аал-дарга барбын турар. Көзө ажал-агыг яамызынын ора-лакчы сайды биске чорду. «Кара-Хөл» КБК-да мын-дыг берге байдалды тур-густунуп келгенин кара-биле — Болбас чүве кайда боор. Ам беин 40 ажыг анык сарын, 200 хире ху-нан хөй өгөн. Арган мал-магана кодуу база бар. Ону эмнээриниң хөмөгө-лөрүн ап турар бис. Бо се-лери каш хонуктарда даг чег-лер шуут карарып калды. Арга чарыктын кылын хары беин эрпип тур. Чер оду ажыг бээр деп барды. Бо биске кончук өөрүнчү болуп тур. Хар эрбир-ле бола, хар адаанда өт күсүк хөвээр. Чер ооттан мал доран тоттур ооттап ал болур. Одар-белчириңиң таарыш-тырып кадарындан, малчын кичи бурзузунуң ажилыга бедик харысалаган бугу-ле чүве хамаарып алаар. Чаа та кандыг болур. Бай-далывыс берге, нарын улус-тур бис ийн.

Седип-оол ИРГИТ.

Чал-Кежиг, Эл-Арыг, Дөң Терезиниң аалдарын база кездизик. Көк-Булун сум музуңуч сурталыг малчы-тыг музуңуч сурталыг алы-таншыкан.

Бистин-биле кады Теве-Хал ортумак школазынын анык директору Р. Т. Оор-жак, чолаачы Ховалыг, кү-дө дээш С. С. Монгуш чоруп-кан. Суурувустун ортумак школазынын өөреникчилерин хөй ногааны тарып эстүргеш, автобус өртөн акылдап алганнар. Езулуг-ла эр-хөйлер!

Орук-суур туреп-хилин-чектешип чораш, 11 млн. рубль өртөкчү автобусу сурга экигелдик, аам-там-чыг кижилер оң өртөз ол хире четпес, 4,5 млн. рубль-биле садып алган джип, хоп-меге тарадып турар таварыглар бар. Бо авто-бусу садып аларынын үндө-зиниң үер акаашы турсу-канын суурнун чоңу шүптү билдир. Аржыгарына ажык-

**Иван КЕЛИК-СЕНТИ,
агитпоход киржикчизи.**

ПРОВЕРЬТЕ ПРАВИЛЬНОСТЬ ОФОРМЛЕНИЯ АБОНЕМЕНТА!

На абонементе должен быть проставлен оттиск кассовой машины.

При оформлении подписки (переадресовки) без кассовой машины на абонементе проставляется оттиск календарного штемпеля отделения связи. В этом случае абонемент выдается подписчику с квитанцией об оплате стоимости подписки (переадресовки).

Для оформления подписки на газету или журнал, а также для переадресования издания бланк абонемента с доставкой почтой заполняется подписчиком чернилами, разборчиво, без сокращений, в соответствии с условиями, изложенными в каталоге Издательского центра.

Заполнение месячных бланков при переадресовании издания, а также бланков «ПВ — МЕСИО» производится работниками предприятий связи в Роспечати.

Надежда ЭРГЕЛ.

АК ЧЕРНИҢ КЫЗЫ

ӨСКҮЗҮНДЕН кичи өл-бес. Өскүс кичи хары... да хей өздөрдүк бо-дур. Чон оу өздөргө. Ол чонунга чоргаардын. Ындыг кижилердин саягы ак, ходо кемип, беричел, кээр-гөчөл, буунык.

Бөгүнгө чедир адазыныч чугаазы саптып олдуар. «Чус акшанын орнунга, чус эшти чор, алысак-чысек болба, албан он класс дооша, мен ыпшап ойроттар чуртунга өөренип алып сен дээр».

Буян, боттарын шаа биле ажы-төлдү, амдырал-турт-тап чоруурлар. Омак өг-денмен. СУВАҢ Чымыевна сту-дент чорда анаа өш-өрү дузалап келген. Өскүс кижиге өрлөри автор-учка, ук индент эгезиш, садып берип чор-раанын бөгүнгө чедир сактып чугаалаар. Кады өөренип чоран өрлөри Татьяна Одумовна Оюн, Сумуя Балдаровна Ондар олар бистин аравыста улуг өмчилер бооп ажалдап чоруурлар. Москвада эш-өрү мырыдай эмжеок.

«ОКТАРГАЙ ДЕГ ТӨНЧҮ ЧОК»

Барын-Хемчик кокунда шакин нитилелини дарга Алексей Кара-Салович Төвек-биле бистин корреспондентивис ужурашып чугаалашкан.

— Алексей Кара-Салович, сөөлдү уде шакин-чүдүлге ажылдакчысы мен деп чоруур кижилерини саы көлдүдөн, ону чү деп бодаар силер? — Бистин чурттап тура-рывыс кадыг-бегте уде кижилерини сеткил-сагызын сергидип, амдыралга тура-сорун көдүрүп, хай-ба-чыт, озал-онданган чайла-дып, хей-адын бедиринге шакин-чүдүлгенин ужуру-дугаасы улуг. Ынчалза-даа зазы улуг.

боду, угаан-медерели төдөлей-биле тудуш харыл-заалыг болган чүве төлөздө, кижинин иштиги хөңгүн бил-лип алыры кончуг берге. Кижинин иштин делегини бойдуштук, сылдыстарын, октаргайнык дузазы-биле билип алып болганда, мөң салып турар кол-ла сорул-гам — далай ыпшап тереп, октаргай деп төңгү чок ша-кин угаалды чедирин.

агар саныне кирген. Амга дээр районун өөредилге кылдын — 1 млн., Ак-До-вурактын хоорай чагырга-зы — 500 мун. Кызыл-Мажаалыктын эът комбина-ды 300 мун рубль акшазын аазавышаан.

Адыл уде чонун кай-да хулээп ап турар силер? — Амгы уде турар че-рине төптө, ийи кайт дуган хөвирлиг бакчы. Оон чон дузандан, ону эът комбина-дандан хөвөлөп ап турар бис. Ынчалза-даа сөөлдү уде байдалывыс арай на-рыктыдан. Дуган хөвирлиг бакчынысты алакы ка-дында этт комбинадынык «Арамай» биче бодуру-де айда аренда дээш 1 тундун лама, хамнарыга кирип ап турар болза эки. Чүге дизе, сылдыстар, ок-таргай төрөн чөйрөчөк, са-гашы-сеткилден иштиги эмнэшкиниге эки салдар-ны чедир. Ынчангаж ко-жуунарга шакин-чүдүлге нитилелдерин тургузары-чеп, а тудуг-суур кадыг бо-турун чон боду шиптир-лээр апаар.

адективис: Кызыл-Мажаалык, Агпропромбанк р/ч 700206. Шакин нитилели (обще-ство буддистов). Акшаны керээ эаугаар чэлгиле-даа ал болур бис. Анын 8 чаазы, 15 чаазы, 30-ниң хүнеринде мөргүл кылып бурган хүнү болур чүве. Ынчан мөргүл ном-чугура өске хүнерге көө-рө 100 каптал улдулар. Ын-чангаш биске азы-буяна че-дирген кижилерге, органи-зация, албан черлерине ол хүнерде эң эки күөзөшкин-нерлиг мөргүлдү номчуп бе-рип турар бис.

Хенертен авазы арааш чок апарган. Ынчан ол беш харып турган. Төрелдери көзгөтөш, бичин кижини ижиктирип алып дээш чү-ну-даа канчап турганар. Ачазы чаңгысурун өстү-рүп алып дээш падын ба-раан. Ашак боду Ойрот-Турга өөрениш, келгени ол.

Чылдар эртен. 1953 чылда Кызылдың ийи дугаар школанын доо-кананын соода Москваның Семенов атыг № 1 эмчи институтунче өөренип кир-геш, ону чедиринкини доо-кан.

Ур чылдарда аарыг кижинин кадыгы дөш болуңду билгин, берил далайны берип чоран эмгиге Тыва Рес-публиканык алдарыг эмчи-ни атты тывыскан. «Кадык камталынык терги-ни» аттыг, болгаш хөй-хөй хүндүлөп бириктерин эң-лекчиси. Ажылыгы бердин-ген, биче сеткилдик, чонун-га буунык чүвени кылып чоруур улуг эмчин чон хүндүлээр.

ШКОЛАВЫС ТАР, БУСТУР ЧЕТКЕН

Төс-Хем кожунун күл-тура кылдызын эргелекчи-зи Саара Касыл-ооловна ДУГАР-ООЛ биле чугааны Олет Чингит кылган. — Саара Касыл-ооло-вна, Самагалдайны уругла-ры уран чүдүлге чугаала-ры куунага туржук, респу-бликанык ады алгы берген болгай. Бу школаны ажы-лыгын талазы-биле чүчү чугаалап болур силер?

дөр. Ам эң кол чүүл — ол школага национал тыва хөжүмү уругларга өөре-дери болур. Бу талазы-биле олар база ажалды чорудуп турар. Ты-ва национал хөжүмге та-лантыгылар бар. Бай-Хаакка болган тыва на-ционал хөжүм мөөрейнеге база бистин уруглар кескү-чөри ээлди. Шаңнал-мак-таалды алдылар.

аар саныне кирген. Амга дээр районун өөредилге кылдын — 1 млн., Ак-До-вурактын хоорай чагырга-зы — 500 мун. Кызыл-Мажаалыктын эът комбина-ды 300 мун рубль акшазын аазавышаан.

АТ, ООҢ ТӨӨГҮЛҮГ УТКАЗЫ

Канды-лаа чүве аттыг, чон нерлер аттарын бестин кон-чуг өндүр угаан-сарылы-биле адап каан боор чүве-дир.

аар саныне кирген. Амга дээр районун өөредилге кылдын — 1 млн., Ак-До-вурактын хоорай чагырга-зы — 500 мун. Кызыл-Мажаалыктын эът комбина-ды 300 мун рубль акшазын аазавышаан.

«МАЖАЛЫК» ААЛДАП ЧОРААН

«Хемчигини сылдызы» солунун чанында «Ма-жалык» чечен чогаал каттыжышкынын кижик-чилер Шеклэр ортукмак школазынга аалдап чо-рааннар. «Мажалыктың» кежигун, Эльза Ооржак, Сергей Кү-нери Светлана Байыр-оол, Ирина жүгет, Дарга Саая, Ирина

Бозор-оол, Мария Күжүтөт. Базыр-оол Ооржак олар чыгандынара боттарын чыгандынара шүндүктөргөн, че-чен чугааларын сонурга-ткаан. Школа коллективини ма-жалыкчыга чедик кээп, ужуражылга эрттиргенин дээш өөрүп четтиргенин иле-реткен.

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

КАЙГАМЧЫК РЕКОРДТАР

Рекордтар тургузары эки-ле, ынчалза-даа оларны тодардын, айтып демдегээр база бир онзагай чүүл болур. Мурундагы ССРЭ-нин девискээринге эң-не ховар деген рекордтары чоокта чаа парлагалга үнгөн «Диво-93» деп номун ийги үндүрүлгезинде чыып бижээн. Кижинин дурт-сынын бол-гаш деңизинин өзүлдеси силерни мурну-нарда бо.

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

ЭҢ-НЕ, ЭҢ-НЕ...

Рекордтар тургузары эки-ле, ынчалза-даа оларны тодардын, айтып демдегээр база бир онзагай чүүл болур. Мурундагы ССРЭ-нин девискээринге эң-не ховар деген рекордтары чоокта чаа парлагалга үнгөн «Диво-93» деп номун ийги үндүрүлгезинде чыып бижээн. Кижинин дурт-сынын бол-гаш деңизинин өзүлдеси силерни мурну-нарда бо.

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

АМГЫ ҮЕНИН КИЖИЛЕРИНИ ЭҢ БЕДИИ

1991 чылдың күзүндө Самара чурттуг Александр Сизоненко Японияга ийи удаа баргаш, «Делегини» терги-нин улуг кижилери» деп теледидеги чыгып келген. Ол амгы уде че-чер кырында чурттап турар бүтү-ле кижилерини иштигинде эң бедик дурт-сыныг кичи деп адын база натап бадыт-каан. Ынчалза-даа Александрни оорга хендирбелери туружунан шимчег бергени-биле ол шурт додү кылаштай албас апарган. Ол шала кудуе араак кылаштарга, оон бедик өзүлүг дурт-сыныдан он ажыг сантиметр кызыр-дып турар. Ынчангаж «Гиньнестин рекордтар дептеринде» Пакистан чурттуг Мохаммед Алам Чанна делегейде эң бедик дурт-сыныг кичи деп демделген. Оон бедини 233,6 сантиметр. А Сизоненко дурт-сынын бедини Москвавын Күрүне университетинин чанында Антрополо-гия институтунун тускай эртемниги тодараткан. Оон бедини туруп алгаш турда 229,6 сантиметр, чыдып алганда 240 сантиметр болуп турар.

ЭҢ ААР ДЕНЗИЛИГ КИЖИЛЕР

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

ХАЙГАМЧЫК РЕКОРДТАР

Рекордтар тургузары эки-ле, ынчалза-даа оларны тодардын, айтып демдегээр база бир онзагай чүүл болур. Мурундагы ССРЭ-нин девискээринге эң-не ховар деген рекордтары чоокта чаа парлагалга үнгөн «Диво-93» деп номун ийги үндүрүлгезинде чыып бижээн. Кижинин дурт-сынын бол-гаш деңизинин өзүлдеси силерни мурну-нарда бо.

РОССИЯНЫН ГУЛЛИВЕРИ

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

МАТЕРИАЛДЫ ЕВГЕНИЙ ФАКТОРОВИЧ БЕЛЕГЭЭН.

«Уран чүдү — чоннуу бо-лур» деп сөстүн артында кайтамчы ханы утка бар болгай. Ынчангаж салым-чаанын уран талантыг уругларын дилеп тып ал турар бис. Бичин кижинин уран талантыг бириздирген-не кестү бээр. Кым таныш-самга сонуурагындыг, кым ырыга азы музыкага хан-дыкмылдыгыл? Бола бүтү эрте чапшаңа илереттип келер боор чүве.

СЫГЫТЧЫНЫҢ УЗУН ОРУУ

12.09.94

Тыва АССР-нің алдарлыг артизи деп хундулуг атты Владимир Соян 1976 чылда-ла таанымал. Ол тыва сыгыт, хөмейнин делегейни хей-хей чурттарынын улустарына сыгыткан. Бо сыгытчы сыгытчыны амгы уенин анык-өскени эки билбес, көрүкчүлөр ону уткан чыгы боор. Бинды болганда, кая чоран кичи ирги деп атырыгы ала-чайгар-ла тургустунуп келир.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

КЫСТАРЫВЫС ХҮРЕШПЕС БЕ?

Абакан хоорайга Ханасиянын хөрежени улус болгаш элзеди уруглар аразына хостуг хурешке ажык маргылдазы болуп эрткен. Аба кан шунту 5 командадан (Красноярск крайдан 2 команда, Кемерово областан, Ханасиядан, Тывадан) 76 спортчулар кужун шешкен. Тыванын адын бо маргылдаага Чадаананын спорт школанын өөреникчилери камгалап чоран. Аңа 3 спортчу киришкен. Ниятчы биле олар багай эвес түнөөдү болганнар. Улуг улус аразына чаа-ла элзеди уруглар назынындан үнүп турар спортчу эки хурешкен.

АЙТЫРЫГ — ХАРЫЫ

«Кызылдың башкы учт. лыщезиниң бот-өөредиле салбарына каян документтер дужаап эгелээр? Мурат ОНДАР.» Чөөн-Хемчиң кожуунун Ванян-Лаадан Мурат Ондар биле Чаа-Хөл кожуундан Аюна Монгуш башкы уишлещезиниң бот-өөредиле салбарын суонугар турар.

Спортивные новости

Элзеди уруглар аразына Сайлык Саг (44 кг) бирги, Азията Монгуш (52 кг) ийги, Надежда Ондар (48 кг) ийги черлери тус-тузунда алганнар.

АЖЫ-ТОЛУНГЕ БЕРДИНГЕН

Ордумак дурт-сынныг, кара-хурен шырарыгы, ху-лумзүрү арнындан ырава, баштаксымар чангы, на-зы-хары лөгүи берсе-даа, шеверин кеттинген хөрежени Бэй-Тайга, Барыш-Хемчиң кожуунарда тап-вас кичи ховар диве хө-рем болбас.

Спорт в Тыве

Бо одуруглар-биле кыска динчалыг хевирлиг чүдүлдү доошуп каап болду. Хундулуг номчуку ону номчааш, «О, тыва уруглар база шуру-дур аа, хурешип, харын-даа шанаалдыг чер ап турар» деп болуп каар боор.

«БОДУ-БИЛИР»

«Фельетон орунуга» Кижилерге бузурвес, улус ылгар, ажылтыр н-жы болуп көрөгестинер ка-чанликтиг чези-холдасы бычкан-ла көстү берген ыш-каш.

Спортивные новости

Талазы-биле хыналданы Тыва Республиканыг Улуг-Хем кожуунда кол контролер-ре-визору Л. Шумаева кылган. Ужур-дурм чок хажыдыш-кынар бар болганы илерет-тинген болгаш ам-даа тола-рап турар.

Бистиң ынак ававыс Байыр Начыновна СУВАК Каа-Хем кожуунун Суг-Багы суурда чурттап чоруп бол-гаш хундулуг даштаныгыда. Ол 1994 чылдын апрель 24-те 60 харлаар. Бичангаш бистер эргим хундулуг ававыска төртүнүгөн хуну-биле холбаштыр аңаа изиг байыры чедирдивс.

Бистиң ынак ававыс, кырган-ававыс Серенмаа Дандаровна САҢЧАА апрель 25-те 69 харлаар. Төрүттүгөн хуну-биле холбаштыр ававыска изиг байыры чедирип, каң дег быжыг кадыкшылды, узун назынны күзеп тур бис.

ЧОРЛАДАЛАР

Тыва Республиканын алдарлыг артизи Владимир Серенович СОЯННЫҢ юбилейлиг концерти бо чылдың апрель 24-те кежээкинниң 18 шакта хөгжүм-шин театрына эгелээр.

Волейболга республиканын бирги чери дээш хөрежени хоочун спортчуларын аразына маргыл-даа апрель 23-24 хуннеринде Кызылдын автотер-техникумуун спорт залына эгелээр.

УРУГЛАРЫН ХӨГЖҮМ ШКОЛАЗЫНА

Бай-Хаакта бичи уругларныг хөгжүм школазын үндө-зилеттингенден бээр 30 чылдыг келринче аңаа баш-кылат турганына, ону доосканнары, ажылдап чоран-нары чалап турар. Юбилей байырларды 1994 чылдын апрель 30-те 14 шакта Культура бажычына эгелээр.

ХӨМҮР-ДАШ АЛЫРЫНГА ЧАГЫР КИРИР

1995 чылдын дургузунда хереглээр хөмүр-даш алы-рына чыгыларын «Каа-Хөл» табылыбыр алыры-биле ачыларга, телефоннары: 3-03-28, 3-01-05.

БАЙЫРЛЫГ КЕЖЭ БОЛУР

Тыва АССР-ниң культу-разынын алдарлыг акыл-ла-чызы, сурагылыг ыраакы Болдукан Дадар-оолович Юонуң адын Кочетово суур-нун Культура бажычына тыпсырынага тураскааткан байырыг кезээ 1994 чылдын апрель 24-те 16,00 шакта эгелээр.

ХҮРЭЭ ТУДУУ

Кара-Хаак, Черби, Сесерлиг сумуларын чо-нуң илереткен күзелин өзүгар Кара-Хаак суурга хурээ тудары-биле ачы-буян марафону уламчылал турар. Хурээ тудуунга киржириң бол-гаш дуза чедирер илереткен албан черлери, организациялар, үлетүр, бүүрүлгө черлери, көл-хозтар, совхозтар, арат ажыл-агыйлары, яамылар болгаш ведомстволар база күзеллиг хуу кижилер дараазында ажиткан тускай агар санче акшазын шилчидерин диледивс.

КИНО

АПРЕЛЬ 22-ДЕ «НАЙРАЛ»: «Унүп олурар Хун» (2 сериалы, АКШ) 9.30, 11.50, 14.10, 16.30, 18.50. «Коргуш чок пар» (АКШ) 9.00, 11.00, 13.00, 15.00. «ВОСТОК»: «Хөме боо-лаштын» (АКШ) 14.00, 16.00, 18.00 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Чангыс орунга дайзын-биле» (АКШ) 14.00, 16.00, 18.00 шактарда.

АГААР

Бөгүн республикага шо-кар булуттар, бичи чаар. Соңу-барыын чүктен хатың күжү 9-14 метр чедер. Агаарнын температуразы хундус 10-15 градус, чам-дык кожуунарда 3-5 гра-дус чылдыр. Дүне 0-5 град-дус соок болур.

Кызыл хоорай, Красноармейская кудумчузу 100. Индекс 667000. РЕДАКЦИЯ КОЛЛЕГИЯЗЫ: Н. С. Базыр (кол редак-торунун оралакчызы), А. Б. Монгуш, М. Д. Юн (харысала-галыг секретары), М. М. Саян (кол редакторунун оралакчызы) Н. С. Эрзед.

КИЛДИСТЕР: нитилел амыралы — 3-34-19; 3-34-98; үлетүр — 3-34-49; 3-36-73; көзө ажал-агыл — 3-41-16; культура үлүс-өредилениң болгаш чогаал — 3-39-15; медээлээр болгаш спорт — 3-36-82; 3-34-57; оңалга — 3-34-39; 3-34-93; агаар — 3-39-03; корректорлар — 3-41-23; үндүрүмчүлөр — 3-27-41; содуң келбейн баарнаа — 3-57-92; 13-94; бухгалтерия — 3-37-11

Содун Россия Федерациязын Парлага комитетинин чанында парлаганын, медээлерин хостуг чоруун кам-галаар талазы-биле Тыва Республикада хайгаарал че-опени бүүткеттинген. Бүүткеттинген дугары — Т-0007.